

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра історії

УЗГОДЖЕНО
Управління освіти Миколаївської
міської ради
« »
2018 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи
« Н. І. Василькова »
2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ОКР «бакалавр»

Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки

Напрям підготовки: 6.020302 Історія*

Навчально-науковий інститут історії, політології та права

2018-2019 навчальний рік

Робоча програма виробничої педагогічної практики студентів ОКР «бакалавр»
за напрямом підготовки 6.020302. Історія*

Розробник: Маринченко Ганна Миколаївна, старший викладач кафедри історії,
кандидат історичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

1. Загальні положення

Практична підготовка студентів (практика) як одна з форм навчального процесу є необхідною складовою частиною підготовки фахівців у вищих навчальних закладах і покликана забезпечити набуття студентами практичних професійних навичок та вмій.

Загальні питання організації проведення і підведення підсумків практики студентів вирішуються відповідно до Закону України “Про вищу освіту” і “Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України”, “Положення про практичну підготовку (практику) студентів Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського”.

Педагогічна практика (стажування) студентів спеціальності 6.020302. Історія*» передбачена навчальним планом у VIII семестрі і проводиться згідно графіка навчального процесу в лютому-березні.

Тривалість практики – 6 тижнів.

Дана практика передбачає безпосереднє виконання посадових обов’язків вчителя історії та класного керівника в середній ланці (5-9 класи) загальноосвітнього навчального закладу. Педагогічна практика на IV курсі завершує практичну підготовку бакалавра.

Базовими школами для педпрактики є спеціалізовані середні заклади освіти (ліцей “Педагог”, економічний ліцей, юридичний ліцей, муніципальний колегіум, гуманітарна гімназія №2, школа №22), школи з модульним типом навчання № 15, 33 (за домовленістю з адміністрацією) та базові середні загальноосвітні школи (№ 6,11,18,20,34,35, 40,41,42,46,50,53, 56,60).

За час педагогічної практики студенти мають навчитися застосовувати набуті теоретичні знання в процесі своєї практичної роботи на посаді вчителя історії, а також – вихователя дитячого колективу.

2. Цілі та завдання практики

Мета педагогічної практики: практичне завершення цілісної підготовки студента до майбутньої професії педагога, цілісного виконання функцій вчителя історії України й всесвітньої історії та класного керівника у класах основної школи, проведення систематичної навчально-виховної роботи з учнями; набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час навчальної та виховної роботи в сучасних умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завданнями педагогічної практики студентів IV курсу є подальший розвиток і вдосконалення студентами загально педагогічних умінь та навичок, набутих у період практики на молодших курсах, формування професійно-педагогічних умінь вчителя історії та класного керівника, застосування на практиці теоретичних знань з історії України та всесвітньої історії, педагогіки, психології, методики викладання історії.

Основні завдання педагогічної практики базуються на аналізі дисциплін навчального плану і визначають основний перелік професійних компетенцій, оволодіння якими на відповідному етапі практичного навчання буде необхідне для отримання кваліфікації – вчитель історії, тобто, одержання професії.

Загальні завдання педагогічної практики:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань студентів з всесвітньої історії, історії України;
- сформувати вміння застосовувати набуті знання з психолого-педагогічних дисциплін на практиці;
- опанування студентами-практикантами сучасними технологіями навчання і виховання;
- вироблення у майбутніх вчителів педагогічних умінь і навичок (планування і проведення уроків різних типів, підготовка наочності, проведення консультацій щодо написання рефератів, організація індивідуальної роботи з учнями, проведення виховних заходів);
- набуття навичок роботи класного керівника й уміння самостійно вести виховну роботу;
- формування уміння складати психолого-педагогічну характеристику на учня;
- здобуття навичок самостійної педагогічної діяльності, формування педагогічної свідомості, елементів творчості і професійно значущих якостей особистості;
- розвиток потреби у педагогічній самоосвіті та постійному самовдосконаленні;
- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в різних типах шкіл;
- підготовка студентів до державних іспитів та збір матеріалів до виконання дипломної роботи (для студентів, які виконують дипломну роботу бакалавра з методики викладання історії).

Під час проходження педагогічної практики студент повинен сформувати наступні **професійні компетенції** необхідні для подальшої роботи:

- цілеспрямовано планувати та аналізувати свою працю в контексті роботи школи, її профілю, проблемного напрямку, експерименту, тощо, з урахуванням розкладу навчально-виховного процесу середнього закладу освіти (вміти складати календарно-тематичні плани з предмету та виховної роботи, здійснювати поурочне планування);
- вміти визначати конкретні навчально-виховні завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учня та соціально-психологічних особливостей колективу;
- раціонально розподіляти час на уроці і виконувати план роботи;
- обґрунтовано вибирати ефективні форми, методи і засоби навчання і виховання, визначати результати засвоєння школярами

програмного матеріалу , рівні їх компетенцій, ступінь вихованості і розвитку;

- вивчати особистість кожного учня і класного колективу в цілому з метою діагностики і подальшої корекції та проектування їх розвитку і виховання;
- проводити різноманітну роботу по розвитку пізнавальної, творчої активності школярів, формуванню здорових інтересів і потреб;
- вміти організовувати виховну роботу на уроці та поза ним;
- розвивати у школярів потребу в здоровому способі життя, дотриманню правил особистої гігієни, оволодінню навичками першої медичної допомоги;
- вміти здійснювати індивідуальну, групову та колективну форми організації навчально-виховного процесу на уроці та поза ним;
- володіти навичками організації диференційованого навчання;
- подальше формування специфічних професійно-педагогічних навичок учителя-предметника (вміння доцільно і раціонально використовувати кожну хвилину уроку, прийоми оволодіння навчальною інформацією, вміння працювати з підручником, документальною, художньою, довідковою, хрестоматійною та іншими видами літератури, робочим зошитом, мапою, дошкою; організовувати навчальну діяльність учня на уроці і поза ним, тощо);
- використовувати в процесі своєї практичної діяльності різні технічні засоби, комп'ютерну техніку;
- вміти виготовляти наочність, різновид дидактичного матеріалу;
- ознайомлення і робота з із шкільною документацією (ведення особистих щоденників, заповнення журналів та щоденників учнів);
- вчитись будувати ділові і особисті стосунки з усіма особами, що беруть участь у навчально-виховному процесі (учнями, керівництвом, колегами, батьками, студентами-практикантами, методистами);
- формувати науково-дослідницький підхід до педагогічної діяльності; вивчати передовий педагогічний досвід (нові педагогічні системи, технології навчання та виховання, альтернативні програми і підручники), вміти його аналізувати, узагальнювати, робити висновки, використовувати на практиці;
- навчитись підтримувати постійний систематичний зв'язок школи з батьками (через щоденник, батьківські збори, кореспонденцію тощо), знайомити батьків з основами педагогічних знань, вмінням обмінюватись сімейним досвідом навчання і виховання;
- ознайомлення з особливостями праці в середніх та старших класах, а, по-можливості, із специфікою сільської та міської шкіл, вироблення шляхів роботи вчителя-вихователя з урахуванням загального та різного в роботі.

3. Організація та керівництво практикою

Базовими школами практики є спеціалізовані середні заклади освіти (Академія дитячої творчості, ліцей "Педагог", економічний ліцей № 2,

Муніципальний колегіум, гуманітарні гімназії № 2, № 3, № 41, гімназія № 4, Перша українська гімназія, школа № 22), СЗОШ (№ 3,6,7,11,13,15,18,20,22,28,32,33, 34,35,39,42,51,52,53,56,57,59).

Специфікою педагогічної практики є те, що успіх її залежить від багатьох факторів: від організованої та злагодженої роботи деканату, інститутського керівника практики, керівників-методистів від педагогічної кафедри, дирекції школи і відповідальних за роботу зі студентами-практикантами вчителів та від самих студентів-практикантів.

Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює **керівник практики від інституту**. Керівник практики від інституту **зобов'язаний**:

1) погоджувати з керівниками базових шкіл, ліцеїв, гімназій терміни і умови проведення практики;

2) разом з деканатом скласти рапорт про розподіл студентів по місцях практики і про призначення керівників-методистів з предмету та виховної роботи;

3) створити належні умови студентам для проходження педагогічної практики та оформлення всіх необхідних документів;

4) організовувати та проводити разом з методистами настановчу та підсумкову конференції з педагогічної практики;

4) контролювати проходження практики;

5) відвідувати загальноосвітні навчальні заклади й заходи, які проводяться студентами, аналізувати їх;

6) надавати методичну допомогу студентам щодо складання індивідуальних планів та оформлення документів.

Після закінчення практики керівник подає у відділ з практик університету звітну документацію.

Керівник педагогічної практики має право:

– брати участь у конференціях та нарадах з питань організації і проведення педагогічної практики;

– вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації педагогічної практики;

– відвідувати загальноосвітні навчальні заклади з метою здійснення контролю за проходженням та виконанням студентами завдань педагогічної практики;

– працювати у роботі комісій при підведенні підсумків педпрактики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів-практикантів.

Методисти призначаються з числа досвідчених викладачів, які добре знають роботу середніх навчальних закладів. Їх *обов'язками є*:

1) керівництво роботою студентів-практикантів;

2) разом з вчителями шкіл планування навчальної роботи студентів;

3) надання методичної допомоги у аналізі уроків історії;

4) присутність на настановній та звітній конференціях з педагогічної практики;

5) відвідування та аналіз уроків (виховних заходів), проведених практикантом;

б) аналіз та оцінювання звітної документації студентів-практикантів.

У кінці практики методист разом з учителем історії, класним керівником та керівником практики від інституту підводить підсумки й оцінює роботу студентів.

Директор школи своїм розпорядженням зараховує студентів на практику і призначає відповідальних *вчителів історії та класних керівників* для роботи з ними.

У процесі проходження педагогічної практики ***студент-практикант має право:***

- ініціативи, свободи педагогічної творчості;
- звертатись з усіх питань, пов'язаних з проходженням практики, до керівників практики, адміністрації школи;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в школі та організації педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою, навчальними посібниками, з дозволу вчителя методичною документацією, що знаходяться в кабінеті історії.

Обов'язки студентів-практикантів:

- дотримання правил внутрішнього розпорядку школи;
- виконання розпоряджень директора школи, його заступників і керівника практики;
- участь в установчій конференції з педагогічної практики на факультеті;
- вивчення системи роботи навчально-виховного закладу в цілому;
- вивчення методики і техніки проведення уроку, інших форм організації навчання (практикуми, факультативні заняття, навчальні екскурсії та ін.) шляхом відвідування й аналізу відвіданих уроків вчителя історії, інших вчителів;
- вивчення різноманітних форм і методів позакласної роботи, безпосередня участь у виховному процесі (проведення тематичного вечора, КВК, олімпіади, тижня історії та ін.);
- здійснення дослідження психолого-педагогічної структури особистості учня й оформлення у вигляді психолого-педагогічної характеристики, збирання емпіричного матеріалу з метою його використання у роботі з формування й розвитку колективу учнів;
- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку школи, виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики;
- кожного робочого дня працювати не менше 6 годин у закладі освіти;
- протягом перших трьох днів скласти індивідуальний план проходження педагогічної практики і завірити його у групового методиста, закріпитися за певним класом в якості класного керівника і проводити в подальшому в цьому класі уроки;

- провести не менше 8 залікових уроків у закріпленому класі, оцінки за які вчителем історії заносяться до групового журналу;
- провести не менше 4 залікових виховних заходів у закріпленому класі, оцінки за які класним керівником заносяться до групового журналу;
- для ознайомлення з навчальним процесом у закріпленому класі, відвідати не менше 10 уроків учителів різних предметів;
- з метою вивчення педагогічного досвіду та системи роботи на уроках історії відвідати не менше 5 уроків учителя-предметника;
- з метою опанування уміннями аналізувати уроки, вести методичні дослідження, приймати участь у методичних нарадах, відвідувати уроки та виховні заходи студентів-практикантів;
- по завершенню практики студенти протягом 5-ти днів мають здати всю звітну документацію (характеристику, завірену підписами директора школи, вчителя історії та класного керівника і печаткою; педагогічний щоденник; звіт про проходження педагогічної практики, плани-конспекти уроків та виховних заходів і психолого-педагогічну характеристику на учня) для перевірки методистами з історії та виховної роботи і факультетським керівником педагогічної практики;
- участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ з доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Серед числа студентів-практикантів, що закріплені у межах однієї бази практики (школи) керівником-методистом призначається **староста групи**, який координуватиме і систематизуватиме роботу практикантів. З усіма питаннями, що виникають у ході практики в студентів-практикантів, староста групи звертається до методиста, керівника практики від університету, а також до адміністрації бази практики та викладачів навчального закладу.

Староста групи студентів практикантів:

- разом із методистом і учителем-предметником староста планує роботу студентської групи;
- здійснює облік відвідування студентами школи і уроків;
- впродовж першого тижня педагогічної практики староста подає заповнену відомість на оплату учителям-предметникам, що керували практикою;
- протягом першого тижня після початку практики староста подає керівнику розклад дзвінків у школі і графік проведення уроків та позакласних заходів студентами-практикантами;
- організовує студентів на відвідання й аналіз уроків та позакласних заходів, на активну участь у житті школи;
- раз на тиждень, за узгодженням з факультетським керівником, з'являється на кафедрі методики викладання суспільствознавчих дисциплін на старостат для поточних консультацій і звіту про хід педагогічної практики;

- сповіщає студентів про консультації та інші заходи, зміни в розкладі;
- виконує доручення керівників педагогічної практики;
- протягом 5-ти днів після завершення практики старости подають методистам та факультетському керівнику груповий журнал педагогічної практики для підведення підсумків.

4. Зміст програми практики

На початку практики деканат спільно з факультетським керівником практики та методистами з історії та виховної роботи проводять *настановчу конференцію* для ознайомлення з програмою практики. Студенти одержують інструктаж керівників і починають вести *індивідуальний щоденник практиканта*, у якому занотовують усі види своєї діяльності у школі.

Після прибуття до школи, *методист представляє студентів-практикантів керівництву школи та вчителю історії*. Студентів знайомлять з історією, традиціями, сучасним станом та завданнями навчального закладу, станом викладання історії, правилами внутрішнього розпорядку, вимогами до учнівського та педагогічного колективу, проводять інструктаж з охорони праці та техніки безпеки. На розсуд адміністрації школи студенти розподіляються між вчителями історії та класними керівниками та закріплюються за класами для проходження педагогічної практики.

Студенти можуть залучатися адміністрацією шкіл до виконання різноманітних робіт з потреб бази практики, однак характер таких робіт має відповідати профілю навчання студента і за тривалістю не заважати виконанню програми практики.

Впродовж першого дня студенти складають *індивідуальні плани роботи* на весь період практики: потрібно по датах спланувати всі види робіт, передбачені програмою практики (разом з вчителем історії складають розклад уроків, узгоджують з класним керівником тематику виховних заходів) та подають його старості групи. Староста групи подає розклад уроків та виховних заходів студентів-практикантів відповідним методистам та факультетському керівнику педпрактики.

Староста групи разом з адміністрацією школи заповнює грошові відомості оплати праці педагогічних працівників школи за виконану роботу (завірену підписом директора і печаткою) і впродовж першого тижня практики подає її факультетському керівникові разом з ксерокопіями ідентифікаційних кодів зазначених там людей.

Зміст практичної діяльності студентів становить отримання наступних блоків професійних компетенцій: дидактичних, виховних, організаційних, науково-дослідницьких. Це, в свою чергу, потребує додержання студентами наступних вимог.

Організаційні вимоги до проходження педпрактики:

- участь студента в настановчій конференції; фіксування необхідних положень;

- знайомство з документальною, джерельною базою педпрактики; консультація методиста з педпрактики (перший день педпрактики);
- розподіл студентів по 5-9-х класах (перший день педпрактики);
- знайомство з системою організації навчально-виховного процесу школи: навчально-матеріальною базою школи, діяльністю педагогічного колективу, проблемною темою школи; роботою методичних об'єднань вчителів історії, класних керівників; засіданнями педагогічної ради; розкладом навчальних занять, факультативів, гуртків, класних годин, тощо (впродовж всієї практики);
- знайомство з учнівським колективом класу, закріпленого на період педпрактики (перший тиждень);
- вивчення (перший тиждень) та ведення (наступні п'ять тижнів) поточної документації: учнівських щоденників та журналу класу;
- впродовж всієї практики ведення власної звітної документації: журналу обліку проведених уроків (не менше 8 залікових) та виховних заходів (не менше 4 залікових), щоденника з педпрактики (з розкладом уроків та дзвінків, робочим журналом по предмету, календарними планами курсів історії України і всесвітньої історії, фрагментом плану виховної роботи, 8 конспектами уроків, 4 конспектами виховних заходів, щоденником психолого-педагогічних спостережень за учнем, характеристикою на окремого учня класу, творчим звітом за педпрактику);
- знайомство з шкільним кабінетом історії, бібліотекою, підручниками (перший тиждень практики); оформлення дидактичного матеріалу, наочності для поповнення шкільного та факультетського кабінету (впродовж практики), тощо;
- через п'ять днів після закінчення педпрактики представити методистам з історії та виховної роботи і факультетському керівникові звітну документацію і бути готовим її захистити;
- прийняти участь в звітній конференції з педпрактики (другий тиждень після закінчення педпрактики).

Дидактичні вимоги до проходження практики:

- складання календарно-тематичних планів з історії України, всесвітньої історії та календарного плану виховної роботи на першу чверть другого семестру в закріпленому класі (перший тиждень практики);
- підготовка, обговорення з вчителем і методистом та проведення, в закріпленому класі 8 залікових уроків з історії України і всесвітньої історії; аналогічно – 5 виховних заходів, з подальшим їх обговоренням і аналізом (на протязі педпрактики);
- відвідування уроків вчителів, в закріпленому класі (перший тиждень), узагальнення їх досвіду роботи; присутність на уроках історії (позакласних заходах) практикантів, участь в обговоренні їх уроків (заходів) на протязі всієї педпрактики.

Вимоги до виховної роботи під час проходження педпрактики:

- вивчення рівня вихованості учнів: стан дисципліни, рівень громадської, творчої індивідуальної активності (впродовж практики);

- організація і проведення всіх запланованих виховних заходів, їх реєстрація в журналі обліку роботи, представлення конспектів (сценаріїв) чотирьох заходів;
- робота з батьками: заочна – через учнівський щоденник, спілкування, батьківські збори (впродовж педпрактики);
- складання психолого-педагогічної характеристики на учня (останній тиждень).

Вимоги до науково-дослідницької роботи під час педпрактики:

- ведення психолого-педагогічних спостережень за учнем, фіксування даних спостережень в щоденнику з педпрактики (впродовж практики), їх аналіз та занесення результатів в психолого-педагогічну характеристику учня класу, закріпленого за практикантом (останній тиждень практики);
- вивчення, аналіз, узагальнення передового педагогічного досвіду учителів-новаторів школи з представленням узагальнюючого звіту.

План-програма практики

№	Зміст роботи	Кіл-ть годин
1.	Настановча конференція. Ознайомлення з завданнями та змістом педагогічної практики. Обговорення змісту та організаційного плану роботи.	2
2.	Розподіл практикантів на робочі групи (призначення старост). Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення документації, методикою складання і ведення індивідуальних щоденників та групових журналів педагогічної практики.	3
3.	Ознайомлення зі школою, її традиціями, матеріальною базою, розкладом учбових занять. Знайомство з вчителями історії, учнями і класними керівниками. Розробка індивідуального плану практики.	6
4.	Відвідування уроків у закріпленому класі, спостереження за особливостями організації навчального процесу з історії та виховної роботи класного керівника	30
5.	Навчальна робота: <ul style="list-style-type: none"> • розробка календарно-тематичного плану з історії України та всесвітньої історії на першу чверть другого семестру; • розробка планів-конспектів уроків (не менше 8) та їх проведення; • вивчення навчально-методичного забезпечення кабінету історії в школі; • ознайомлення з журналами класу, календарно-тематичним і планами-конспектами уроків вчителя; • відвідування уроків студентів-практикантів; • допомога адміністрації школи та вчителям. 	90

6.	Виховна робота: <ul style="list-style-type: none"> • розробка плану виховної роботи у закріпленому класі; • розробка планів конспектів виховних заходів (не менше 4) та їх проведення; • відвідування виховних заходів студентів-практикантів. 	45
6.	Науково-дослідницька робота: <ul style="list-style-type: none"> • ведення щоденника спостережень за учнем, складання психолого-педагогічної характеристики на нього; • вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду вчителя історії. Підготовка узагальнюючого звіту. 	30
7.	Оформлення індивідуальних щоденників та групових журналів педагогічної практики.	6
8.	Підсумкова конференція.	4
Всього		216 год.

5. Індивідуальне завдання

- складання календарно-тематичних планів з історії України, всесвітньої історії та календарного плану виховної роботи на першу чверть другого семестру в закріпленому класі;
- підготовка, обговорення з вчителем і методистом та проведення, в закріпленому класі 8 залікових уроків з історії України і всесвітньої історії; 4 виховних заходів (один з них – профорієнтаційного спрямування) та психолого-педагогічної характеристики на учня, з подальшим їх обговоренням і аналізом;
- відвідування уроків вчителів, в закріпленому класі, узагальнення їх досвіду роботи; присутність на уроках історії (позакласних заходах) практикантів, участь в обговоренні їх уроків (заходів);
- за основі власних спостережень узагальнити педагогічний досвід вчителя історії, скласти відповідний звіт;
- на звітній конференції продемонструвати власні доробки з педпрактики: складені власні анкети, тести, дидактичні матеріали та аналіз їх результативності, конспекти нетрадиційних уроків чи їх фрагменти, авторські розробки виховних заходів (конспекти, сценарії, план-проспекти тощо), виступи на методоб'єднаннях, нарадах;
- скласти і представити на кафедру творчий звіт з педпрактики (з використанням фото- та відкоматеріалів) з зазначенням слабких і сильних сторін навчально-виховного процесу школи, а також власних пропозицій з удосконалення роботи школи .

6. Навчальні заняття і екскурсії

Під час проходженнями студентами педагогічної практики (стажування) програмою практики передбачено проведення:

1. Навчальних занять зі студентами-практикантами:

- Семінар «Оформлення групової та індивідуальної звітної документації з педагогічної практики». Проводиться факультетським керівником педпрактики зі студентами після настановчої конференції.
 - Семінар «Методика складання психолого-педагогічної характеристики на учня». Проводиться викладачами кафедри методики викладання суспільствознавчих дисциплін зі студентами після настановчої конференції.
 - Лекція «Корпоративна культура та культура поведінки студента-практиканта». Проводиться спільно з методистами практики від ВНЗ та бази практики, у перший день проходження студентами практики.
2. Екскурсії на базі практики з метою вивчення її структури, взаємодії її структурних підрозділів, діючої системи управління.

Крім того студент повинен провести наступні навчальні екскурсії: до шкільної бібліотеки, до методичної лабораторії (метод. кутка) школи, шкільного кабінету, шкільного музею, до факультетського кабінету педпрактики і факультетської книжної виставки “Допомога практиканту ” в читальному залі.

Студент повинен провести профорієнтаційний захід з учнями випускних класів школи, де проходить педагогічну практику.

7. Рекомендована література

1. Баханов К.О. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії: Методичний посібник. – Бердянськ: БДПУ, 2007. – 96 с.
2. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 328 с.
3. Грицай Ю.О., Старовойт Л.В., Стельмах Н.В. Педагогічна практика студентів (Програма та методичні вказівки).-Миколаїв.-1999.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
5. Курилів В. Методика викладання історії - Львів – Торонто: Світ, 2003.
6. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум для вчителя. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 112 с.
7. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії – Х.: Основа, 005. – 192 с.
8. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О.І.Локшиної. – К.: «К.І.С.», 2004. – 160 с.
9. Скотт Дж. Г. Конфликты. Пути их преодоления. – М., 1991. – С. 106 – 109.
10. Старева А.М. Методика навчання історії: особистісно-орієнтований підхід: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2008. – 332 с.
11. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. - К.: Вища школа, 2004. - 422 с.
12. Пометун О. Методика навчання історії / О.І.Пометун, Г.О.Фрейман. – К.: Генеза, 2006.

8. Методичні рекомендації

Протягом першого дня у школі студенти складають індивідуальні плани роботи на весь період практики (на основі плану-програми практики). В індивідуальному плані, який затверджує методист, потрібно записати всі види робіт, які передбачені програмою практики, час відведених на їх виконання та плановану кількість годин.

За час проходження практики студент поступово оформлює звітну документацію – індивідуальний щоденник, до якого входять:

1. Титульний аркуш з указанням повного ПІБ студента, місця проходження педпрактики та ПІБ тих осіб, з ким студент буде спілкуватись під час педпрактики (методисти, адміністрація школи, вчителі, класний керівник)
2. Розклад дзвінків і уроків в закріпленому класі, з вказуванням кабінетів.
3. Робочий журнал класу (сторінки історії).
4. Календарно-тематичні плани з предмету (фрагмент першої чверті другого семестру) і плану виховної роботи (аналогічно-фрагмент), узгоджені з вчителями і класними керівниками.
5. Плани-конспекти залікових уроків (не менше 8).
6. Плани-конспекти залікових виховних заходів (не менше 4).
7. Щоденник спостережень за учнем.
8. Психолого-педагогічна характеристика на учня.
9. Звіт з педагогічної практики.

Психолого-педагогічна характеристика на учня є результатом проведеного психолого-педагогічного дослідження під час проходження практики. Основним методом дослідження особистості учня є планомірне спостереження під час уроку, під час позакласних заходів та за межами школи. До спостереження висуваються такі вимоги:

- 1) спостереження обов'язково повинно бути цілеспрямованим, тобто необхідно чітко визначити цілі та завдання, що мають вирішуватися у процесі спостереження;
- 2) спостереження повинно проводитися у природних умовах, щоб учень не знав про це, інакше результати дослідження можуть виявитися необ'єктивними;
- 3) необхідно мати план спостереження;
- 4) у педагогічному щоденнику слід фіксувати всі факти, обставини, в яких відбувалося спостереження, що є важливою передумовою для їх узагальнення та обмірковування.

Крім спостереження слід використовувати інші методи дослідження особистості:

- 1) соціометрія;
- 2) вивчення письмових і практичних робіт учня;
- 3) дослідження особистої справи учня;
- 4) дослідження умов життя й виховання в сім'ї;
- 5) бесіди з батьками, товаришами, учнями;
- 6) бесіди з учителями, класним керівником.

Психолого-педагогічна характеристика складається за таким планом:

- 1) загальні відомості про учня: прізвище, ім'я, вік, школа, клас, стан фізичного розвитку та здоров'я;
- 2) аналіз умов життя в сім'ї;
- 3) місце школяра в колективі класу, характеристика класу: успішність, традиції та ін.;
- 4) характеристика навчальної діяльності школяра: ставлення до навчання та мотиви до навчання;
- 5) характеристика суспільно-корисної та трудової діяльності;
- 6) взаємовідносини школяра з оточуючими, ставлення до себе;
- 7) загальні висновки та пропозиції щодо перспектив розвитку особистості, рекомендації стосовно проведення індивідуальної роботи.

Крім того студент оформлює узагальнюючий звіт про педагогічний досвід вчителя історії, складений на основі спостережень за проведеними уроками та аналізу шкільної документації, залучення інших методів педагогічного дослідження.

До індивідуального щоденника додається характеристика зі школи (Додаток А) завірена підписами директора, вчителя історії та класного керівника, печаткою і штампом школи. Характеристика повинна містити 2 оцінки – за навчальну та виховну роботу.

Кожен студент оформлює свої сторінки у груповому журналі (Додаток Б) педагогічної практики, відповідає за своєчасне виставлення оцінок вчителем і методистом.

Староста групи повинен вчасно інформувати адміністрацію бази практики та керівника-методиста практики про ускладнення, які виникають у студентів-практикантів, можливі порушення чи невиконання програми практики.

9. Форми і методи контролю

Контроль за початком і закінченням роботи здійснюють старости груп, методисти з історії та виховної роботи та факультетський керівник практики. Поточний та підсумковий контроль за виконанням студентами окремих розділів і всієї програми практики здійснюють відповідні методисти та керівник практики від інституту. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль, у вигляді систематичного ведення індивідуального щоденника практики і жорсткого дотримання індивідуального плану практики.

Необхідні дані про місце, час і характер педагогічної практики студент може знайти в наказі про педагогічну практику та програмі. Тому, обов'язок студента – бути присутнім на настановчій конференції, де вказані документи оголошуються. Практикант повинен в перший день подати адміністрації школи направлення на педпрактику, завірене дирекцією Інституту.

Обов'язок студента – неухильно виконувати положення наказу і програми педпрактики.

Всі студенти повинні проходити практику в базових школах міста Миколаєва. Виняток становлять студенти, що проходять педпрактику на робочих місцях по заяві, узгодженій з деканатом.

Студент-практикант не має права самовільно змінювати місце і час проведення педагогічної практики. Про захворювання і пов'язане з цим припинення практики студент повинен негайно повідомити адміністрацію школи, де він проходить педпрактику і методиста, закріпленого за ним.

Після закінчення педагогічної практики студент-практикант повинен у п'ятиденний термін представити методисту на кафедру і захистити звітну документацію. Оцінка за педпрактику виставляється після звітної конференції в залікову книжку, індивідуальний план і відомість і впливає на нарахування стипендії. Студент зобов'язаний бути присутнім на підсумковій (звітній) конференції.

На оцінку з педпрактики впливають наступні чинники:

- думка і оцінка шкільної педради, виражена в характеристиці і затверджена підписом адміністратора середнього навчального закладу і печаткою школи (підстава – індивідуальний журнал студента з обліком навчально-виховної роботи, проведеної в школі під час практики);
- думка і оцінка методиста(ів) з педпрактики, виражена в звіті з педпрактики (підставою для оцінки слугує студентський журнал з обліком роботи);
- витримана в межах необхідних положень, своєчасно подана на розгляд і захищена згідно, встановленого кафедрою методики викладання суспільствознавчих дисциплін графіку захисту, звітна документація.

У разі затримки документації, з неповажної причини, рішенням кафедри оцінка за педпрактику знижується. Відсутність звіту за педпрактику слугує основою до її не виставлення.

У випадку порушення студентом місця, терміну проходження педпрактики і несвоєчасним повідомленням факультетському керівникові про самоправне рішення, остання не зараховується.

Шкала оцінювання практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
80-89	B	
65-79	C	
55-64	D	
50-54	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Зміст критеріїв оцінювання результатів педагогічної практики:

Оцінка «відмінно» - всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати

педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити навчальні і виховні заняття з застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності, будувати стосунки з учнями та вчителями. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять з учнями. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «відмінно».

Оцінка **«дуже добре»** - завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння організовувати навчально-виховний процес, але заняття шаблонні, не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з учнями та вчителями. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка **«добре»** - завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, зокрема підготовка до уроків, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити навчальні та виховні заняття, але вони шаблонні. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка **«задовільно»** - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **«достатньо»** - завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **«незадовільно»** - завдання невиконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика.

10. Вимоги до звіту

Звітна документація подається на розгляд методисту (в останній тиждень педпрактики), захист на кафедрі в присутності комісії проводиться в

шестиденний термін після її закінчення здається факультетському керівнику відразу після її захисту (перший тиждень після практики).

Перелік звітної документації:

- характеристика на студента з оцінками по педпрактиці - 2 оцінки (за навчальну роботу: проведенні уроків історії та за виховну роботу: колективні виховні заходи). Характеристика повинна бути друкованою, з печаткою школи, затверджена педрадою і адміністрацією школи.
- Журнал обліку проведених самостійно уроків і виховних заходів, з датами, темами та оцінками і підписами вчителя, методиста(ів) і класного керівника. На титульній сторінці журнал завіряється підписом і печаткою адміністратора школи. В журналі студент пише звіт з педпрактики. Методист(и) веде(уть) облік методичної роботи та складає(ють) звіт з висновком про загальну оцінку студенту з педпрактики.
- Щоденник з педпрактики (робочий зошит студента-практиканта) залишається після захисту на кафедрі методики викладання суспільствознавчих дисциплін і зберігається до закінчення студентом ВНЗ. Щоденник повинен мати нумерацію сторінок і наступні записи:
 - С.1 Підпис, з указанням повного ПІБ студента та місця проходження педпрактики.
 - С.2 ПІБ тих осіб, з ким студент буде спілкуватись під час педпрактики (методисти, адміністрація школи, вчителі, класний керівник)
 - С.3 Розклад дзвінків і уроків в закріпленому класі, з вказуванням кабінетів.
 - С.4 Робочий журнал класу (сторінки історії).
 - С.5 - 7 Календарно-тематичні плани з предмету (фрагмент першої чверті другого семестру) і плану виховної роботи (аналогічно-фрагмент). Плани узгодити з вчителями і класними керівниками.

Наступні сторінки – повні конспекти всіх проведених самостійно уроків та виховних заходів.

Окремо – щоденник психолого-педагогічних спостережень за учнем класу та заключними характеристиками на них.

Вся документація може бути написана від руки, або ж представлена в друкованому (комп'ютерному) оформленні в зошитах чи на аркушах зшитих і підписаних виконавцем (студентом) та складена в підписану практикантом папку.

11. Підведення підсумків практики

Після завершення практики відбувається звітна конференція на якій заслуховуються виступи методистів та старост груп студентів-практикантів про перебіг практики, її позитиви та упущення.

Керівник практики інформує адміністрацію інституту щодо фактичних термінів початку та закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їхньої дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки

на базі практики, а також щодо інших питань організації та проведення практики.

Підсумки підводяться у процесі складання студентом диференційованого заліку (у формі захисту звіту з педпрактики) комісії, яка призначається завідуючим кафедрою методики викладання суспільствознавчих дисциплін. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента і впливають на розмір стипендії.

Результати складання заліків з педпрактики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці та індивідуальному плані.

Студент, що не виконав програму практики і отримав негативну оцінку на базі практики чи при складанні заліку, направляється на практику вдруге або відраховується з навчального закладу.

12. Критерії оцінювання результатів практики

Критерії оцінювання кожного з завдань практики студенти отримують перед початком практики від керівника практики від інституту.

Диференційована оцінка (бали) за кожне завдання практики виставляється керівником практики від Інституту історії, політології та права при попередньому погодженні з методистами.

У процесі оцінювання визначається:

- **ступінь** виконання студентами завдань практики;
- **якість** педагогічних знань, проявлених під час практики та їх відображення у звітній документації;
- **рівень** сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх фахівців.

Критерії оцінювання практики

№ п/п	Форма контролю	Кількість заходів	Залік			
			Мінімальна оцінка один. контролю	Макс. оцінка один. контролю	Мін. сумарна оцінка один. контролю	Макс. сумарна оцінка один. контролю
1.	Оформлення планів-конспектів уроків та їх проведення	8	3	7	24	56
2.	Оформлення планів-конспектів виховних заходів та їх проведення	4	2	6	8	24
3.	Щоденник спостережень за учнем та психолого-педагогічна характеристик на нього	1	1	10	1	10
4.	Узагальнюючий звіт про педагогічний досвід вчителя історії	1	2	10	2	10
Вихідна кількість балів:					35	100

Характеристика

(прізвище, ім'я, по-батькові студента)

студента (-ки) 4 курсу Навчально-наукового інституту історії, політології та права МНУ ім. В.О.Сухомлинського, який (яка) проходив (-ла) педагогічну практику у СЗОШ №__ м. Миколаєва з _____ по _____ 20__ року.

Рішення педради оцінити педагогічну практику студента 4 курсу, Інституту історії, політології та права МНУ ім. В.О.Сухомлинського _____ оцінками:

з навчальної роботи - „_____”.

з виховної роботи - „_____”.

Директор

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Вчитель історії

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Класний керівник

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Необхідно зазначити про:

- клас, за яким був закріплений практикант;
- кількість проведених уроків і виховних заходів
- рівень теоретичних знань, отриманих в університеті;
- наявність практичних навичок самостійного вирішення педагогічних завдань;
- ступінь володіння й використання форм та методів педагогічної діяльності;
- ступінь володіння й використання інноваційних технологій педагогічної діяльності;
- вміння будувати стосунки з учнями та вчителями;
- вміння дотримуватись етичних правил педагогічної поведінки;
- активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять з учнями;
- якості, які продемонстрував студент під час проходження педагогічної практики;
- повноту виконання програми та індивідуального завдання.

ЖУРНАЛ
педагогічної практики

Інститут _____
Курс _____ група _____
Груповий методист _____
Староста групи _____
Практика походила в _____
Термін проходження практики
з _____ по _____ 20__ р.

1 сторінка

Склад, розподіл студентів по класах

№ n/n	Прізвище, ім'я, по-батькові	До якого класу прикріплені як:	
		вчитель	класний керівник

2-3 сторінки

Облік відвідування студентами-практикантами школи

№ n/n	Прізвища студентів												

4-5 сторінки

Облік проведення студентами-практикантами уроків

№ n/n	Прізвище та ініціали студента	Дата	Клас	Тема уроку	Оцінка	Підписи	
						вчителя	методиста

6 сторінка

Облік проведення студентами виховних заходів

№ n/n	Прізвища та ініціали студентів	Дата	Тема заходів	Оцінка	Підписи	
					вчителя або керівника класу	методиста

Зведений облік навчально-виховної роботи студентів-практикантів

<i>№ п/п</i>	<i>Прізвище, ініціали студентів</i>	<i>Оцінка за</i>					<i>Загальна оцінка</i>	<i>Примітки</i>
		<i>навчал.. роботу</i>	<i>виховну роботу</i>	<i>психол.- пед. хар-ку</i>	<i>завдання з фізіології</i>	<i>докумен- тацію</i>		

Облік роботи методиста